

Rialacha Rochtana

1. Réamhrá

Tá roinnt forálacha san Acht Craolacháin 2009 maidir le rialacha is gá d'Údarás Craolacháin na hÉireann (BAI) a dhéanamh chun an tuiscint agus an taitneamh a chur chun cinn a bhainfidh daoine atá bodhar nó a bhfuil mallachar éisteachta orthu, daoine atá dall nó caoch, agus daoine a bhfuil mallachar éisteachta orthu agus atá caoch as cláir. Is iad forálacha ábhartha an Achta Ailt 43(1)(c), 43(2), 43(3) agus 43(6).¹

De réir na bhforálacha sin den Acht Craolacháin 2009, leagann an BAI amach, leis seo, na rialacha seo a leanas.

2. Sainmhínte

Úsáidtear roinnt téarmaí síos trí na Rialacha. Tá na téarmaí sin leagtha amach agus sainmhínte thíos.

¹ Tá na forálacha mionsonraithe sna hAguisíní.

Fotheidealú

Is ionann fotheidealú agus téacs ar an scáileán teilifíse a chuireann in iúl an méid atá á rá. Tig le fotheidealú a bheith oscailte nó dúnta. Is ionann fotheidealú oscailte agus fotheidealú a fhanann ar an scáileán i gcónaí. I gcás fotheidealú dúnta, is féidir an fotheidealú a chur leis an bpictiúr nó é a bhaint de, de réir mar a thograíonn an lucht féachana, trí úsáid a bhaint as leithéid leathanach 888 nó leathanach 887 ar an Teilithéacs. Déantar fotheidealú a fhoráidíú chun gur féidir brí agus tuiscint a bhaint as an téacs agus chun gur féidir ceangal beacht a dhéanamh idir é agus an méid atá le feiceáil ar an scáileán.

Fortheidealú

Is ionann fortheidealú agus téacs ar an scáileán teilifíse a chuireann in iúl an méid atá á rá. Mar sin féin, cé go bhfuil sé cosúil le fotheidealú, níl sé chomh sofaisticiúil leis agus is léiriú níos bunúsaí a bhíonn ann ar an méid a bhíonn á rá ar an scáileán; ní bhíonn i gceist uaireanta ach aon dath amháin, téacs focal ar fhocal, agus d'fhéadfadh nach mbeadh an téacs le feiceáil ach ina cheannlitreacha.

Teanga Chomharthaíochta na hÉireann

Is í Teanga Chomharthaíochta na hÉireann teanga dúchais phobal na mbodhar in Éirinn. Is teanga fhísiúil, spásúil í, agus tá comhréir agus struchtúr casta gramadaí dá cuid féin aici. Ní mór comharthaíocht láimhe a chur i láthair ar scáileán teilifíse trí úsáid a bhaint as comharthóir mar chuid de lánas (ábhar) an chláir, nó trí úsáid a bhaint as comharthóir (duine ceart nó duine fíorúil atá ginte ag ríomhaire) a bheadh ag gníomhú mar ateangaire i mbosca a bheadh le feiceáil i gcúinne amháin den scáileán.

Clostuairisc

Is ionann an chlostuairisc agus tráchttaireacht lena dtugtar tuairisc ó bhéal do bhreathnóir nach bhfuil an t-amharc go maith aige/aici ar an méid atá ag titim amach ar an scáileán teilifíse ag aon tráth faoi leith, ionas go mbainfidh an breathnóir sin brí agus taitneamh as an gclár. Sa teicníc seo, baintear úsáid as an dara fuaimrian ina dtugtar cur síos ar an radharc agus ar an méid atá ag tarlú ar an scáileán.

3. DlíNSE

Ní mór do chraoltóirí laistigh de dhlínse na hÉireann forálacha na Rialacha Rochtana a chomhlíonadh. Ní bheidh feidhm ag na Rialacha i leith seirbhísí eile

a fhaightear sa Stát seo de ghnáth ach a fuair ceadúnú sa Ríocht Aontaithe nó i ndlínsí eile.

Forchoimeádann an BAI an ceart na Rialacha a shíneadh, mar aon leis an bhfeidhm atá acu i leith seirbhísí nua arna gceadúnú ag an BAI faoin Acht Craolacháin 2009, ó am go ham. Déanfaidh an BAI an measúnú sin de réir an cháis.

4. Gearáin

I gcás go bhfuil duine den lucht féachana nó éisteachta míshásta leis an gcaoi ina bhfuil craoltóir ag comhlíonadh na Rialacha seo, féadfaidh sé/sí gearán a chur díreach chuig an gcraoltóir lena mbaineann sa chéad dul síos. Is féidir tuilleadh eolais a fháil ar www.bai.ie.

5. Comhlíonadh

Agus feidhmíocht á measúnú agus á tomhas, cuirfidh an BAI an méid seo a leanas san áireamh, *inter alia*:

- Beartas Comhlíonta agus Forfheidhmithe an BAI;
- Nósanna Imeachta an BAI a Bhaineann le Comhlíonadh na Rialacha Rochtana a Mheasúnú.

6. Rialacha maidir le Fotheidealú

1. Aithníodh sainspriocanna le haghaidh gach seirbhíse craolacháin agus comhlíonfaidh gach craoltóir na spriocanna agus na frámaí ama a bhaineann lena seirbhís(i). Tá na spriocanna go léir bunaithe ar fhráma ama cúig bliana.

Sonraítear spriocanna mar raon céatadán. Tá na frámaí ama agus na spriocanna reatha mionsonraithe in Aguisín 1.

2. I gcás RTÉ One agus RTÉ Two, as an méadú ar an gcéatadán bliantúil d'fhotheidealú a dhéantar, cuimseofar cláir do leanaí mar chion réasúnta de, nuair is iomchuí.
3. Faoi láthair, ní thugtar tosaíocht do sheánraí/chineálacha cláir ná do bhloic ama. Rachaidh craoltóirí i gcomhairle le grúpaí úsáideoirí, áfach, ar bhonn tréimhsiúil agus nach giorra ná uair sa bhliain, maidir lena roghanna amhairc.
4. Ceadaítear do chraoltóirí roinnt fortheidealaithe a chur san áireamh agus spriocanna fotheidealaithe á mbaint amach.

Mar sin féin, tá sé mar rún ag an BAI go mbogfaidh craoltóirí le himeacht ama ó fhortheidealú go fotheidealú.

5. Comhlíonfaidh craoltóirí na caighdeáin agus na treoirlínte arna leagan amach ó am go chéile i dTreoirlínte Fotheidealaithe an BAI.

7. Rialacha maidir le Teanga Chomharthaíochta na hÉireann & Clostúairisc

1. Aithníodh sainspriocanna um Theanga Chomharthaíochta na hÉireann le haghaidh RTÉ One, RTÉ Two, RTÉ jr, RTÉ Plus One, RTÉ News Now agus Oireachtas TV. Socraíodh spriocanna sonracha um an gclosthúairisc le haghaidh RTÉ One, RTÉ Two, RTÉ jr agus RTÉ Plus One. Comhlíonfaidh RTÉ na spriocanna agus na frámaí ama a bhaineann leis na seirbhísí sin. Tá na spriocanna bunaithe ar fhráma ama cúig bliana.

Sonraítear spriocanna mar raon céatadán.

I gcás sheirbhísí teilifíse RTÉ One agus RTÉ Two, beidh measúnú ar Theanga Chomharthaíochta na hÉireann agus ar chlosthúairisc bunaithe ar aschur carnach an

dá sheirbhís. Tá na frámaí ama agus na spriocanna reatha mionsonraithe in Aguisín 1.

I gcás Oireachtas TV, d'fhéadfaí fritháireamh a dhéanamh ar an méid soláthair do Theanga Chomharthaíochta na hÉireann in aghaidh spriocanna Fotheidealú do 2016

2. As an méadú iomlán ar Theanga Chomharthaíochta na hÉireann arna soláthar ar bhonn bliantúil, cuirfear cion réasúnta de chlár leanaí ar sheirbhísí RTÉ san áireamh ann.
3. As an méadú iomlán ar an méid clostuirisce arna soláthar ar bhonn bliantúil, beidh cion réasúnta de ina gclár bhaile.
4. Níl aon cheanglais maidir le Teanga Chomharthaíochta na hÉireann ná clostuirisc i gceist i dtaobh seirbhísí craolacháin eile faoi láthair. Déanfar athbhreithniú ar cheanglais ina leith sin ar bhonn tréimhsiúil. Mar sin féin, féadfaidh seirbhísí eile rogha a dhéanamh clostuirisc nó Teanga Chomharthaíochta na hÉireann a sholáthar.
5. Féadfaidh craoltóirí pobail soláthar

clostuairisce nó Theanga Chomharthaíochta na hÉireann a fhritháireamh i gcoinne na spriocanna le haghaidh fotheidealaithe.

6. Comhlíonfaidh craoltóirí na caighdeáin agus na treoirlínte arna leagan amach ó am go chéile i dTreoirlínte an BAI maidir le Teanga Chomharthaíochta na hÉireann agus Clostuairisc.

8. Fad an lae craolacháin

I gcás fhoirmhór na seirbhísí, measúnófar spriocanna don fhotheidealú agus don chlostuairisc bunaithe ar lá 18 n-uaire ó 7am-1am. I gcás Theanga Chomharthaíochta na hÉireann, measúnófar spriocanna bunaithe ar lá 24 uair.

Beidh feidhm ag an aon eisceacht ina leith sin maidir le cainéil mar a bhfuil fad an lae craolacháin níos lú ná 18 n-uaire. Sna cásanna sin, déanfar na riachtanais maidir le fotheidealú, clostuairisc agus Teanga Chomharthaíochta na hÉireann a thomhas thar fhad lá craolacháin an chainéil.

9. Seirbhísí Rochtana a Chur Chun Cinn

Ceanglaítear ar chraoltóirí a léiriú, trí shiombail

chaighdeánach a úsáid, cé na cláir dá bhfuil soláthar rochtana (fotheidealú, teanga chomharthaíochta nó clostuairisc) ar fáil. Chomh fada agus is féidir, ní mór do chraoltóirí a chinntiú go léireofar in aon liostaí clár na cláir sin dá bhfuil soláthar rochtana ar fáil.

Cuirfidh craoltóirí úsáid na bhfoirmeacha soláthair rochtana atá ar fáil ar a gcuid seirbhísí chun cinn go rialta.

10. Athbhreithniú ar na Rialacha Rochtana

Déanfar athbhreithniú ar na Rialacha sin in 2016 agus in 2018.

Aguisín 1

Spriocanna Rochtana agus Frámaí Ama 2014-2018

Fotheidealú

	2014	2015	2016	2017	2018
RTÉ One	82 - 87%	84 - 89%	85 - 90%	86 - 91%	87 - 92%
RTÉ Two	60 - 66%	63 - 69%	67 - 73%	70 - 76%	73 - 79%
TV3	43 - 47%	45 - 49%	47 - 51%	49 - 53%	51 - 55%
TG4	44 - 50%	47 - 53%	51 - 57%	54 - 60%	57 - 63%
3e	16 - 20%	19 - 23%	22 - 26%	25 - 29%	28 - 32%
Setanta Ireland	8 - 10%	9 - 11%	10 - 12%	11 - 13%	12 - 14%
RTÉ plus One	De réir RTÉ 1	84 - 89%	85 - 90%	86 - 91%	87 - 92%
RTÉ News Now	Leanúint leis an gclár bunaidh	15 - 18%	18 - 21%	21 - 24%	24 - 27%
RTÉ jr.		36 - 40%	40 - 44%	44 - 48%	48 - 52%
UTV Ireland			46 - 52%	52 - 56%	56 - 60%
Irish TV			3%	4%	6%
Oireachtas TV			5 - 6%	12 - 14%	16 - 18%
CCTV	3%	5%	7%	9%	11%
DCTV	3%	5%	7%	9%	11%

Spriocanna don Chlostuairisc

	2014	2015	2016	2017	2018
RTÉ One RTÉ Two	1.5%	1.75%	2%	2.25%	2.5%
RTÉ jr		2%	3%	4%	5%
RTÉ Plus One		Cuirfear clostuairisc a thugtar ar sheirbhís teilifíse phríomha RTÉ 1 ar fáil ar an tseirbhís seo			

Spriocanna do Theanga Chomharthaíochta na hÉireann

	2014	2015	2016	2017	2018
RTÉ One RTÉ Two	1.5%	1.75%	2%	2.25%	2.5%
RTÉ jr	0.5%	0.75%	1%	1.25%	1.5%
RTÉ News Now		Aon chlár ag a raibh Teanga Chomharthaíochta na hÉireann nuair a craoladh ar na príomhchainéil é, cuirfear ar fáil é ar an tseirbhís seo			
RTÉ Plus One		Aon chlár ag a raibh Teanga Chomharthaíochta na hÉireann nuair a craoladh ar príomhsheirbhís teilifíse RTÉ 1 é, cuirfear ar fáil é ar an tseirbhís aistrithe ama seo			
Oireachtas TV			1%	2%	3%

I gcás RTÉ One agus RTÉ Two, tá céatadán chlostuairisce agus Theanga Chomharthaíochta na hÉireann bunaithe ar aschur clár carnach an dá sheirbhís.

D'fhéadfadh Oireachtas TV fritháireamh a dhéanamh ar an méid soláthair do Theanga Chomharthaíochta na hÉireann in aghaidh spriocanna Fotheidealú do 2016.

Aguisín 2

Forálacha Reachtacha

In Alt 43(1)(c) den Acht Craolacháin 2009,

foráiltear an méid seo a leanas: -

“Déanfaidh an tÚdarás, faoi réir cheanglais alt 41(2), agus de réir fho-alt (4), rialacha (“rialacha craolacháin”) a ullmhú, agus a athmheas ó am go ham de réir riachtanas na hócáide, maidir leis na nithe seo a leanas-

(c) Na bearta sonracha a cheanglaítear ar gach craoltóir a dhéanamh chun an tuiscint agus an taitneamh a chur chun cinn a bhainfidh —

- i) daoine atá bodhar nó a bhfuil mallachar éisteachta orthu,
- ii) daoine atá dall nó caoch, agus
- iii) daoine a bhfuil mallachar éisteachta orthu agus atá caoch,

as cláir a tharchuirtear ar aon seirbhís craolacháin a sholáthraíonn an craoltóir.”

In Alt 43(2) den Acht Craolacháin 2009,

foráiltear an méid seo a leanas: -

“Gan dochar do ghinearáltacht fho-alt (1)(c), ceanglófar le rialacha craolacháin maidir leis an mír sin ar gach craoltóir bunábhair closamhairc bearta sonraithe a dhéanamh chun rochtain a sholáthar ar an mbunábhar sin ag daoine atá bodhar nó a bhfuil mallachar éisteachta orthu, ag daoine atá dall nó caoch, agus ag daoine a bhfuil mallachar éisteachta orthu agus atá caoch trí sheirbhísí sonraithe ar nós na seirbhísí seo leanas

-

- (a) teanga chomharthaíochta,
- (b) seirbhísí teilistéacs.
- (c) fotheidealú, agus clostúairisc, agus
- (d) Aird a thabhairt ar cibé acu atá an bunábhar roimhe seo á sholáthar -
 - (i) Go laethúil nó ag tráthanna rialta eile,
 - (ii) Ag amanna féachana móréilimh chomh maith le hamanna eile, agus
 - (iii) I gcomhair nuachta agus nithe a bhaineann le nuacht chomh maith le nithe eile.”

In Alt 43(3) den Acht Craolacháin 2009,

foráiltear an méid seo a leanas: -

“Féadfar le rialacha faoi fho-alt (1)(c), maidir le haon tréimhse a bheidh sonraithe iontu dar tosach tráth rite an Achta seo nó dá éis, a cheangal ar chraoltóir a chinntiú go ndéanann céatadán sonraithe clár a tharchuirtear ar sheirbhís craolacháin a sholáthraíonn sé nó sí sa tréimhse sin modhanna sonraithe a úsáid trína bhféadfar an tuiscint agus an taitneamh a chur chun cinn a bhainfidh daoine dá dtagraítear i bhfomhíreanna (i), (ii) agus (iii) den mhír sin as an gcéatadán sin clár.”

In Alt 43(6) den Acht Craolacháin 2009,

foráiltear an méid seo a leanas: -

“Déanfaidh an tÚdarás athbhreithniú gach dhá bhliain, nó cibé tréimhse is giorra ná sin a chinnfidh sé, ar riail chraolacháin a dhéanfar faoi fho-alt (1)(c).”